

Muhasebe Öğretim Materyali Hazırlama Projesi

Proje Sorumlusu ve Yürütücüsü	Yrd.Doç.Dr. Ferhat SAYIM
Proje Ekibi:	Yrd.Doç.Dr. Ferhat SAYIM Arş.Gör.Vedat DEMİRKOL(100 Hs.) Arş.Gör.Zafer AY (200-300 Hs.) Arş.Gör.Zekeriya Oğuz SEÇME (400-500 Hs.) Arş.Gör. Halil İbrahim ZENGİN (600-700 Hs.)
Grafik Tasarım:	Slayt Tasarımı: Arş.Gör.Halil İbrahim ZENGİN Yevmiye Maddeleri: Akademik Arge Eğt.Dan.
Teknik Destek:	www.akademikarge.com.tr
Sürüm:	Beta Sürümü 14.05.2010 /Düzeltilmeler Devam Etmektedir. Lütfen Tespit Ettiğiniz Düzeltmeleri f_sayim@hotmail.com adresine iletiniz.

ÖZKAYNAKLAR

5. ÖZKAYNAKLAR

- Öz kaynaklar işletme sahiplerinin varlıklar üzerindeki haklarını temsil eder. Bilançonun pasifinde yer alan öz kaynaklar aktifteki varlıkların ne kadarının işletme sahipleri tarafından karşılandığını gösterir.
- İşletme sahip veya ortaklarının bilanço tarihinde işletmeye yapmış oldukları sermaye yatırımlarının tutarını gösteren ödenmiş sermaye ile, Sermaye Yedekleri, Kâr Yedekleri, Geçmiş Yıllar Kârları ve Geçmiş Yıllar Zararları ve Dönemin Net Kâr veya Zararını kapsar.

50 ÖZKAYNAKLAR

52 SERMAYE YEDEKLERİ

54 KÂR YEDEKLERİ

57 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI

58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI

59 DÖNEM KÂRI (ZARARI)

50. ÖDENMİŞ SERMAYE

500 SERMAYE

- İşletmeye tahsis edilen veya işletmelerin ana sözleşmelerinde yer alan ve Ticaret Siciline tescil edilmiş bulunan sermaye tutarı bu hesapta yer alır.

İşleyişi :

- Taahhüt edilen sermaye tutarı bu hesaba alacak, ödenmemiş sermaye hesabına borç kaydedilir.

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)

- İşletmeye tahsis edilen veya ortaklarca yüklenilen sermayenin henüz ödenmemiş kısmıdır.

İşleyişi :

- Taahhüt edilen sermaye tutarı "500. Sermaye Hesabı" alacağı ile bu hesaba borç, ödenen tutarlar alacak kaydedilir.

ÖRNEK

- Murat Acar 150.000 TL nakit para, 350.000 TL' lik mal ve 450.000 TL' lik kamyonet ile işletmeyi kurmuştur.

1	100 KASA	150.000	
	153 TİCARİ MALLAR	350.000	
	254 TAŞITLAR	450.000	
	500 SERMAYE		950.000

ÖRNEK

- A ve B isimli iki ortak, 900.000 TL sermayeli bir kolektif şirket kurmak üzere anlaşmışlar ve her iki ortak sermayenin yarısını taahhüt etmiştir.

	501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE	900.000	
	A 450.000 TL		
	B 450.000 TL		
	500 SERMAYE		900.000

52. SERMAYE YEDEKLERİ

- Hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları ve yeniden değerlendirme değer artışları gibi sermaye hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutarların izlendiği hesap grubudur.

520 HİSSE SENETLERİ İHRAÇ PRİMLERİ

521 HİSSE SENETLERİ İPTAL PRİMLERİ

522 HİSSE SENEDİ İPTAL KÂRLARI

523 M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI

524 MALİYET ARTIŞ FONU

529 DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ

520 HİSSE SENEDİ İHRAÇ PRİMLERİ

- Yeni çıkarılan hisse senetlerinin primli satışından kaynaklanan tutarlar bu hesapta izlenir.

İşleyişi :

- Hisse senedinin nominal fiyatı ile satış fiyatı arasındaki fark bu hesabın alacağına satış biçimine bağlı olarak ilgili hesabın borcuna kaydedilir.
- Bu tutarların sermayeye ilavesi veya başka bir amaçla kullanılması durumunda hesaba borç kaydedilir.

ÖRNEK

- ABC Anonim şirketi, sermayesini 5.000 TL artırmaya karar vermiştir. Nominal değeri 5.000 TL olan hisse senetleri, banka aracılığıyla 7.000 TL 'ye satılmıştır.

1	501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE 500 SERMAYE	5.000	5.000
2	102 BANKALAR 501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE 520 HİSSE SENEDİ İHRAÇ PRİMLERİ	7.000	5.000 2.000

521 HİSSE SENEDİ İPTAL KÂRLARI

İptal edilen hisse senetlerinin bedellerine mahsuben yapılan ödemelerin, bunların yerine çıkarılan hisse senetlerinden elde edilen hasılat noksanı kapatıldıktan sonra artan kısmın izlendiği hesaptır.

İşleyişi :

- Elde edilen hisse senedi iptal karları bu hesaba alacak kaydedilir. Bu tutarların sermayeye ilavesi veya başka amaçlarla kullanılması durumunda ilgili hesaplara borç kaydedilir.

ÖRNEK

- Anonim Şirket, 20.000 TL'lik sermaye taahhüdünün 2. yarısını ödemeyen bir ortağın hisse senetlerini iptal ederek yenilerini 18.000 TL'ye satıyor.

1	100 KASA	18.000	
	501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE		10.000
	521 HİSSE SENEDİ İPTAL KÂRLARI		8.000

14.05.2010 Uzun Vad.Yab.Kaynaklar Beta 1 Sürümü / www.ferhatsayim.net / Teknik Destek: www.akademikarge.com.tr 11

522 M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI

- İşletmenin aktifine kayıtlı maddi duran varlık kalemlerinin yeniden değerlendirilmesinden oluşan değer artışlarının izlendiği hesaptır.

İşleyişi :

- Yeniden değerlendirme net değer artışı ilgili hesaplar karşılığında bu hesaba alacak kaydedilir. Bu tutarların sermayeye ilavesi veya başka bir amaçla kullanılması durumunda bu hesaba borç kaydedilir.

14.05.2010 Uzun Vad.Yab.Kaynaklar Beta 1 Sürümü / www.ferhatsayim.net / Teknik Destek: www.akademikarge.com.tr 12

ÖRNEK

- A işletmesinin maddi duran varlıklarla ilgili büyük defter kayıtlarında Demirbaşlar hesabı bakiyesi 450.000 TL, birikmiş amortisman hesabı bakiyesi 90.000 TL dir. Yeniden değerlendirme oranı % 53,2 'dir.

255 DEMİRBAŞLAR HESABI	239.400	
450.000 *0,532 =239.400		
257 BİRİKMİŞ AMORTİS.		47.880
90.000 *0,532=47.880		
522 M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI		191.520

14.05.2010 Uzun Vad.Yab.Kaynaklar Beta 1 Sürümü / www.ferhatsayim.net / Teknik Destek: www.akademikarge.com.tr 13

523 İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI

İşletmenin iştirakleri ile bağlı ortaklıkları bünyesinde yapılan yeniden değerlendirme dolayısıyla oluşan değer artışının sermayeye eklenmesi sonucunda, bu sermayeden işletmeye isabet eden kısmı gösterir.

İşleyişi :

- İşletmenin iştirakleri ve bağlı ortaklıklarından işletmeye bedelsiz olarak verilen hisse senetleri ve payları bu hesabın alacağına, "242. İştirakler" veya "245. Bağlık Ortaklıklar Hesapları"nın borcuna kaydedilir.

14.05.2010 Uzun Vad.Yab.Kaynaklar Beta 1 Sürümü / www.ferhatsayim.net / Teknik Destek: www.akademikarge.com.tr 14

ÖRNEK

- İşletmenin iştiraki olan bir şirket yeniden değerlendirme yapmış ve ortaya çıkan yeniden değerlendirme artışını sermayesine ilave etmiştir. Yeniden değerlendirme artışından işletmenin hissesine düşen pay 340.000 TL ' dir.

1	242 İŞTİRAKLER HESABI	340.000	
	523 İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI		340.000

529 DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ

Bu hesap grubu içerisinde sayılanların dışında kalan diğer sermaye yedeklerinin izlendiği hesaptır.

54. KÂR YEDEKLERİ

- Kanun, ana sözleşme hükümleri ya da ortaklıkların yetkili organları tarafından alınan kararlar uyarınca, dağıtılmamış ya da işletmede alıkonulmuş kârlar bu hesap grubunda gösterilir.

540 YASAL YEDEKLER

- Kanun hükümleri uyarınca ayrılmış bulunan yedekler bu hesap kaleminde gösterilir.

İşleyişi :

- Yedekler faaliyet yılı kârından mahsup edilmek suretiyle bu hesaplara alacak kaydedilir.

541 STATÜ YEDEKLERİ

- Ana sözleşme hükümleri çerçevesinde ayrılan yedekler bu hesap kalemi içinde yer alır.

İşleyişi :

- Bu hesap "540. Yasal Yedekler Hesabı" gibi işlem görür.

542 OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER

- Sermaye şirketlerinde Genel Kurul tarafından ayrılmasına karar verilen olağanüstü yedek akçeler ile dağıtım dışı kalan kârlar bu hesapta yer alır.

İşleyişi :

- Bu hesap "540. Yasal Yedekler Hesabı" gibi işlem görür.

ÖRNEK

ABC anonim şirketinin genel kurulunda önceki yılın 400.000 TL lik kârının aşağıdaki gibi dağıtılması kararlaştırılıyor.

- I. Tertip yedek akçe : 20.000
- II. tertip yedek akçe : 25.000
- Ana sözleşme gereği yedek akçe : 40.000
- Olağanüstü yedek akçe: 65.000
- Ortaklara dağıtılacak temettü: 250.000

570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI	400.000	
540 YASAL YEDEKLER		45.000
I. Tertip 20.000		
II. Tertip 25.000		
541 STATÜ YEDEKLERİ		40.000
542 OLAĞAN ÜSTÜ YEDEK.		65.000
331 ORTAKLARA BORÇLAR		250.000

548 DİĞER KAR YEDEKLERİ

- Özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmamış olan kârdan ayrılan diğer yedekler bu hesapta izlenir.

İşleyişi :

- Kardan ayrılan tutarlar bu hesaba alacak, mahsubunda borç kaydedilir.

549 ÖZEL FONLAR

- İşletmede bırakılması ve tasarrufu zorunlu yasal fonlar ile diğer maksatlarla ayrılan fonlar bu hesapta izlenir.

İşleyişi :

- Kardan ayrılan tutarlar bu hesaba alacak, mahsubunda borç kaydedilir.

ÖRNEK

- İşletme alış maliyeti 15.000 TL, birikmiş amortismanı 9000 TL olan üretimde kullanılan bir makineyi, yenilemek amacıyla peşin olarak 12.000 TL' ye % 18 KDV hariç satmıştır.
- Maddi duran varlığın (makinenin) satışına ilişkin yevmiye kaydını yapınız.

100 KASA	14.160	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	9000	
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR		15.000
391 HESAPLANAN KDV		2.160
549 ÖZEL FONLAR		6.000
Yenisi alınmak üzere maddi duran varlık satışı		

57. GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI

570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI

- Geçmiş faaliyet dönemlerinde ortaya çıkan ve işletme sahibine veya ortaklarına dağıtılmamış bulunan kârlardan ilgili yedek hesaplarına alınmayan tutarların izlendiği hesaptır.

58. GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)

580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI

- Geçmiş faaliyet dönemlerinde ortaya çıkan dönem net zararlarının izlendiği hesaptır.

59. DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)

- Bu grup işletmenin nihai faaliyet sonucunu gösteren hesapları kapsar.

590 DÖNEM NET KÂRI

İşletmenin faaliyet dönemine ilişkin vergi sonrası net kâr tutarının izlendiği hesaptır.

Sonuç hesaplarında yer alan "692. Dönem Net Kârı veya Zararı Hesabı"ndan aktarılan tutarlar bu hesaba alacak, aynı hesaba borç kaydedilir.

591 DÖNEM NET ZARARI (-)

İşletmenin faaliyet dönemine ilişkin net zarar tutarının izlendiği hesaptır.

Sonuç hesaplarında yer alan "692. Dönem Net Kârı veya Zararı Hesabı"ndan aktarılan tutarlar bu hesaba borç, aynı hesaba alacak kaydedilir.

ÖRNEK

- Bir işletmenin dönem sonunda gelir ve gider hesapları kapatıldıktan sonra "690 dönem kârı veya zararı" hesabı yandaki gibidir.

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI	
.....	.....
.....	.....
1.200.000	1.850.000

- Buna göre işletmenin vergi öncesi kârı 650.000 TL dir. Kurumlar vergisi ve diğer yasal yükümlülüklerin 278.200 TL olduğu varsayılmaktadır. Dönem sonunda yapılması gereken kayıtları yapınız.

1	691 DÖNEM KÂRI VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ.	278.200	
	370 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ.		278.200
2	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI	650.000	
	691 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜM. KARŞ.		278.200
	692 DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI		371.800
3	692 DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI	371.800	
	590 DÖNEM NET KÂRI		371.800

ÖRNEK

Bir anonim ortaklığın 1993 dönemi sonunda elde ettiği vergi öncesi kâr 5.000.000 TL dir. Bu kârdan 2.461.000 TL tutarında kurumlar vergisi ve fon hesaplanarak karşılık ayrılmıştır. 1993 döneminde peşin ödenmiş kurumlar vergisi ve fon tutarı 535.000 TL' dir.

İstenilen:

- Kurumlar vergisi ve fon için karşılık ayrılmıştır.
- Peşin ödenmiş kurumlar vergisi ve fonların ilgili hesaba aktarılmasına,
- Bilançoda yer alacak 1993 dönemi vergi ve fonlardan sonraki net kârını belirlemesine ilişkin muhasebe kayıtlarını yapınız.

1- Kurumlar vergisi ve fon için karşılık ayrılmıştır.

1	691 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜM. KARŞILIKLARI	2.461.000	
	370 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YÜKÜM. KARŞ.		2.461.000
	Dönem kârından kurumlar vergisi ve fonlar için karşılık ayrılması		

2- Peşin ödenmiş kurumlar vergisi ve fonların ilgili hesaba aktarılmasına,

2	371 DÖNEM KÂRININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER (YASAL) YÜKÜMLÜLÜK.	535.000	
	193 PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR		535.000
	Peşin ödenmiş vergi ve fonların ilgili hesaba aktarılması		

3- Bilançoda yer alacak 1993 dönemi vergi ve fonlardan sonraki net kârını belirlemesine ilişkin muhasebe kayıtlarını yapınız.

3/a	692 DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI	2.461. (-)	
	691 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜM. KARŞ.		2.461. (-)
	Dönem kârından ayrılan kurumlar vergisi ve fonların ilgili sonuç hesabına aktarılması		

3/b	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI	5.000.000	
	692 DÖNEM NET KÂRI		5.000.000
	Vergi ve fonlardan önceki dönem kârının ilgili fon hesabına aktarılması		

3/c	692 DÖNEM NET KÂRI	2.539.000	
	590 DÖNEM NET KÂRI		2.539.000
	6. gruptaki vergi ve fonlardan sonraki dönem net kârının 5. Gruptaki ilgili bilanço hesabına aktarılması		